

Snubbelsten

Ni ska ge er ut på en vandring i Stockholm och söka upp en person som levde här en tid och kom att bli offer för Förintelsen. Tänk på att ni ska vandra mitt i Stockholm så håll ihop gruppen och se till att alla hänger med.

- Sök upp följande adress: **Apelbergsgatan 36, 111 37 Stockholm**
- Ta er till adressen.
- Läs om personen.

Hans Eduard Szybilski (1907 – 1943)

Hans Eduard Szybilski var tysk jude och föddes 1907 i Elberfeld i Tyskland. Han vistades i Sverige under två perioder åren 1936–38 och ansökte om uppehållstillstånd flera gånger. Under en tid bodde Hans Eduard Szybilski på Apelbergsgatan 36 i Stockholm. I sin ansökan uppgav Hans Eduard Szybilski att han riskerade åtal för ”rasskändning” eftersom han varit förlovad med en icke-judisk kvinna.

Under en kort period hade Hans Eduard Szybilski uppehållstillstånd i Sverige men tvingades lämna landet innan den första januari 1939. Han fick uppehållstillstånd i Finland, men nekades komma tillbaka till Sverige i juni 1939. Kort därefter häktades Hans Eduard Szybilski i Finland på grund av falska rykten om att han var spion.

Hans Eduard Szybilski utlämnades till Tyskland av finska myndigheter i november 1942 och deporterades från Berlin till Auschwitz i februari 1943 där han mördades.

1. Vad tänker ni på när ni läser Hans Eduard Szybilskis berättelse?
Samtala med varandra och skriv ner era reflektioner.
2. Hur gammal blev Hans Eduard Szybilski?

3. Ta en bild av snubbelstenen.
4. Ta en bild av adressen, huset.
5. Titta på bilderna från 1900-talet. Undersök platsen. Hur har platsen förändrats om ni jämför hur platsen ser ut idag. Ta några foton och beskriv.

Apelbergsgatan 38 1958.
Källa: Stockholms stadsmuseum

Olofsgatan vid korsningen Apelbergsgatan,
mot Adolf Fredriks kyrka 1962.
Källa: Stockholms stadsmuseum

Snubbelsten eller på tyska *Stolperstein* är ett projekt initierat av den tyske konstnären Gunter Demnig för att hedra de judar, romer, politiska motståndare till nazismen, homosexuella, Jehovas vittnen, funktionsnedsatta och de som fördrevs eller förintades av nazisterna 1933–1945.

En snubbelsten är ett minnesmärke i form av en gatsten. Stenarna är gjorda av betong med en ovansida av mässing, de har en inskrift med ett offers namn och placeras i trottoaren framför offrets sista bostad. Demnig kallar snubbelstenarna "ett konstprojekt för Europa". Över 70 000 stenar med namn på offer för nazismens förföljelse och utrotningspolitik.

De finns utplacerade i totalt 26 länder (2019) bland andra Tyskland, Sverige, Österrike, Tjeckien, Nederländerna, Belgien, Norge och Danmark.

Den första snubbelstenen placerades ut i Köln i Tyskland 1995.

Tanken med en snubbelsten är att den ska placeras i trottoaren framför offrets sista bostad.

Curt Moses bodde en kortare tid här på Gumshornsgatan 6. Det var inte hans sista bostad.

Diskutera:

6. Är det rätt att uppmärksamma platsen med en snubbelsten?
Motivera ert svar.
7. Kan vi lära oss något av denna berättelse som är viktigt för oss idag?
Motivera ert svar.